

Scientific Journal

VIRTUS

#34, May, 2019
published since 2014

*Dedicated to the 80th anniversary of the
Luhansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education*

2019

ISSN 2410-4388 (Print)
ISSN 2415-3133 (Online)

Scientific Journal *Virtus*

Issue # 34, May, 2019

Published since 2014

*Recommended for publication by the Academic council of the
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
(the proceedings No.10 June 26, 2019)*

*Recommended for publication by the Academic Council of Luhansk
Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education
(the proceedings No.4 June 21, 2019)*

Founder: Scientific public organization
"Sobornist" (Ukraine).

Publisher: Center of Modern Pedagogy "Learning
Without Borders" (Canada).

Partners:

- + Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine);
- + Lugansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine);
- + Zhytomyr Ivan Franko State University (Ukraine);
- + SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine);
- + Consortium for Enhancement of Ukrainian Management Education (Ukraine);
- + Pomeranian Academy in Slupsk (Poland);
- + Baku Islamic University (Azerbaijan);
- + University of the town of Nish (Serbia);
- + Zielonogorski University (Poland);
- + Center of Modern Pedagogy "Learning Without Borders" (Canada).

*Virtus: Scientific Journal / Editor-in-
Chief M.A. Zhurba - May # 34,
2019. - 264 p.*

Editor-in-Chief:

Zhurba M.A., Ph.D., professor, Head of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Kuzmichenko I.O., Ph.D., associate professor, Head of the Department of Humanities of SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine);

Talishinski E.B., Ph.D., associate professor, Head of the Department of Public Disciplines of the Baku Islamic University (Azerbaijan);

Starichenko E.V., Head of Analytical Department of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Mainhandling Editor:

Kravchenko Yu.V., Manager on international cooperation of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Journal Indexing:

✓ **Google Scholar** is a freely accessible web search engine that indexes the full text or metadata of scholarly literature across an array of publishing formats and disciplines. The Google Scholar index includes most peer-reviewed online academic journals and books, conference papers, theses and dissertations, preprints, abstracts, technical reports, and other scholarly literature, including court opinions and patents. Google Scholar's database contains roughly 389 million documents including articles, citations and patents making it the world's largest academic search engine.

✓ **Scientific Indexing Services (SIS) (USA)** is academic database which provides evaluation of prestigiousness of journals. The evaluation is carried out by considering the factors like paper originality, citation, editorial quality, and regularity & international presence.

✓ **Citefactor (USA)** is a service that provides access to quality controlled Open Access Journals. The Directory indexing of journal aims to be comprehensive and cover all open access scientific and scholarly journals that use an appropriate quality control system, and it will not be limited to particular languages or subject areas.

✓ **ResearchBib** is open access with high standard indexing database for researchers and publishers. Research Bible may freely index journals, research papers, call for papers, research position.

✓ **Scientific Journal Impact Factor (SJIFactor)** is an international, recognized platform for promoting scientific achievements, as well as supporting publishers and scientific communities interested in state-of-the art research activities in innovation and applied science areas.

✓ **Directory of Research Journal Indexing (DRJI)** is to increase the visibility and ease of use of open access scientific and scholarly journals thereby promoting their increased usage and impact. DRJI supply champion has access to global-renowned content in all discipline areas including magazine and journal articles. DRJI advocate, educate, and provide the central resource for indexing.

✓ **International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF)** – academic database was organized with the aim of creating an open platform for scientific research around the world. IIJIF provides the necessary communication of scholars, editors, publishers and conference organizers, through its exclusive services: provides indexing of scientific journals (calculates the impact factor), forms a list of national/international conferences and journals.

**Certificate of Mass Media Registration:
KB № 21060-10860P from 24.11.2014 p.**

Journal Editorial Staff Contact Information.

e-mail: virtustoday@gmail.com

website: <http://virtus.conference-ukraine.com.ua>

© Authors of the Articles, 2019.

© Scientific Journal «Virtus», 2019.

УДК 37.01:001.891(477)(045)

Розман І.І.,

*к.пед.н., доцент, Мукачівський державний університет, rozmanii@ukr.net**Україна, м. Мукачєво*

АКУМУЛЮВАННЯ ТА ЗАСОБИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАДБАНЬ ВІДОМИХ ПЕДАГОГІВ УКРАЇНИ

У статті розглядаються основні форми популяризації педагогічних надбань вчених та дослідників педагогіки. Зосереджена увага на значенні меморіальних музеїв, садиб-музеїв, кімнат-музеїв для вивчення їх досвіду. Закцентовано на значенні видань освітньої і педагогічної періодики, улаштування наукових конференцій, семінарів, «круглих столів», вебінарів.

Ключові слова: надбання, вивчення, дослідження, впровадження, педагогічні персоналії.

Постановка проблеми. Наголосити на значенні використання для історії педагогічних наук, дослідників та науковців цінного матеріалу про життя та діяльність педагогів України.

Мета роботи – висвітлити форми збереження педагогічних надбань та шляхи їх поширення.

Виклад основного матеріалу. Справжніми скарбницями зосередження артефактів про життєдіяльність відомих педагогів та потужними засобами популяризації їхньої спадщини стали меморіальні музеї. Однією з найстаріших і найвідоміших в Україні таких установ є Педагогічно-меморіальний музей В.О. Сухомлинського у Павлиші. З часу заснування у 1973 р. його фонди зросли до 21,7 тис. одиниць зберігання. Їхню основу становлять навчально-методичні матеріали 50–60-х рр. ХХ ст., рукописи творів і особисті документи педагога і його соратників [5].

Унікальним у музейно-педагогічному русі України став створений у Полтавському національному педагогічному університеті музейний комплекс, що складається з 12 кімнат-музеїв А. Макаренка, В. Сухомлинського, М. Остроградського, В. Верховинця, першої в Україні кімнати-музею Г. Ващенко (2008). Матеріали їхніх експозицій, що презентують життєвий шлях і творчий доробок діячів, використовуються у науково-дослідницькій праці. На їхній базі проводяться міжнародні зустрічі, наукові конференції та навчально-виховні заходи. Таку ж роль відіграють ще близько десяти меморіальних державних і громадських музеїв В. Сухомлинського, А. Макаренка та інших педагогічних персоналії.

Такі ж роль і функції виконують музеї-садиби М. Пирогова у Вінниці, І. Котляревського у Полтаві, І. Франка у с. Нагуєвичі Львівської області, Лесі Українки у с. Колодяжне Волинської області, Т. Шевченка у с. Моринці Черкаської області та ін. Вони становлять осердя присвячених їм меморіальних комплексів, однак, як засвідчує наш аналіз, зосереджені в них багаті колекції артефактів слабо використовувалися у вивченні цих діячів як педагогічних персоналії [6].

Розвиваються зв'язки і кооперуються зусилля академічних установ, освітніх закладів, громадських організацій в організації студій і популяризації творчості педагогічних персоналії України і зарубіжжя. Як приклад, відзначимо співпрацю науково-дослідної лабораторії «Нова макаренкіана: антикризове управління навчальним закладом», що функціонує при кафедрі менеджменту освіти та професійної підготовки Сумського державного педагогічного

університету та Всеукраїнського макаренківського центру при кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету у підготовці досліджень, проведенні науково-практичних конференцій, семінарів, днів А. Макаренка, виставок-презентацій, інших заходів в освітніх закладах країни, формуванні інформаційної бази он-лайн ресурсів макаренкознавства тощо.

Розгляд історико-педагогічної науки та її персоніфікованого напрямку як системи зв'язків між науково-освітніми установами і членами наукового співтовариства, потребує предметного з'ясування її комунікативної складової як чинника організації науково-дослідницького процесу [1].

Теоретичні аспекти розвитку наукових комунікацій розробляються представниками різних галузей знань (Л. Броннікова, М. Онопрієнко, М. Хайдеггер, Н. Хміль, Т. Ярошенко та ін.). Адаптуючи цей доробок можемо стверджувати, що їхні засоби, форми, методи, способи динамічно модернізуються і справляють вагомий вплив на нарощування знань з педагогічної біографістики. Так, було виявлено, що поширені у другій половині ХХ ст. педагогічні виставки, радіо- і телепередачі, які висвітлювали творчі здобутки, новаторський досвід учених і освітян на початку ХХІ ст. втратили популярність, зникла система депонування науково-педагогічних рукописів. Під впливом суспільних змін та запровадження електронних і цифрових технологій модифікувався розвиток таких традиційних засобів комунікації, як видання освітньої і педагогічної періодики, улаштування наукових конференцій, семінарів, «круглих столів». Паралельно відбувалося взаємозаміщення засобів комунікації: паперове листування витіснило електронне, стільниковий телефон – мобільний зв'язок і вайбер тощо.

Головним засобом наукової комунікації за досліджуваного періоду залишалася педагогічна періодика. Передусім через призму зіставлення з'ясуємо відмінності у загальних тенденціях її розвитку в 50–80-х рр. ХХ ст. та 90-х рр. ХХ – початку ХХІ ст. [1].

За відсутності спеціалізованих періодичних видань з педагогічної біографістики відповідні тематичні матеріали розміщувалися у загальнопедагогічних і галузевих освітніх журналах. У 50-х – першій половині 60-х рр. ХХ ст., поряд із відновленням довоєнних («Радянська школа», «Дошкільне виховання»), з'явилося близько десяти профільних журналів, а регіональні виші стали видавати свої «Наукові записки...». Упродовж двох наступних

десятиліть, внаслідок заходів з «упорядкування» цієї сфери, відбулося злиття цих видань, посилилася ідеологічна цензура. В результаті у другій половині 60-х – першій половині 70-х рр. XX ст. виходило близько 30–40 міжвишівських і міжгалузевих журналів, постійно посилювалася стагнація їхнього функціонування.

У цей час вони видавалися великими накладками, у 20–27 тис. примірників, тож були доступними для наукової і освітньої громадськості. Щоправда, високі вимоги до авторів, упередженість рецензентів, бюрократичні перешкоди утруднювали публікацію в них статей науковців, особливо молодих з регіональних вишів. Це посилювало протекціонізм, консервативність, інші притаманні радянській науці негативні явища. Ситуація погіршилася у другій половині 80-х рр. XX ст., коли на тлі поглиблення соціально-економічної кризи чисельність освітньо-педагогічних часописів скоротилася у чотири рази [2].

За доби державності відбулися кардинальні зміни у виданні педагогічної періодики України. Утвердження національно-орієнтованої освітньо-наукової парадигми, посилення запиту на нові навчальні технології та відновлення «історичної правди» спричинили у 90-х рр. XX ст. справжній «педагогічно-видавничий бум». Подальший розвиток цієї сфери зумовлювався поширенням нових комунікаційно-інформаційних технологій, реформуванням освітньої галузі і педагогічної науки, диференціацією педагогічних знань, євроінтеграційними намірами, іншими чинниками.

Формування національної системи педагогічної періодики позначалося реорганізацією радянських, відродженням чинних у 20–30-х рр. XX ст. та створенням нових часописів. Як наслідок, їхня чисельність зросла із чотирьох у 1990 р. до 56 у 2007 р. [1 с.13]. Цей тренд, що продовжувався за наступного десятиліття, супроводжували дві основні тенденції: а) децентралізації, коли власні наукові і науково-популярні видання у форматі «вісників», «наукових записок», «збірників наукових праць», «бюлетнів» тощо стали видавати регіональні ЗВО й окремі кафедри, обласні інститути післядипломної освіти, громадські організації тощо; б) галузевої диференціації, яка призвела до того, що поряд із загальнотеоретичними («Рідна школа», «Шлях освіти», «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» та ін.), з'явилися часописи предметно-орієнтовані, зокрема на висвітлення історії розвитку освіти і педагогічної думки («Український педагогічний журнал», «Історико-педагогічний альманах», «Освітній дискурс», «Педагогічний альманах» (Хмельницький)). Періодика стала одним із головних каналів поширення наукових знань про педагогічні персоналії.

Означені процеси мали неоднозначні наслідки. У 2000–2012 рр. відбулося зменшення накладів педагогічних часописів (регіональні переважно по 100–300, центральні – 1000 примірників), що обмежувало доступ до них освітян і науковців. Комерціалізація цієї сфери та відсутність принципового рецензування спричинили погіршення якості наукових матеріалів, їхнє дублювання у різних журналах, поширення плагіату, інші негативні явища. Відтак, ситуація стала виправлятися завдяки представлення матеріалів педагогічних часописів в Інтернеті; запровадження процедури відбору статей і їхнього

рецензування, зокрема норм і вимог щодо оформлення фахових видань; посилення пріоритетів і статусу публікацій у журналах занесених до наукометричної бази даних (Web of Science; Scopus та ін.), що слугує інструментом фіксації цитованості статей тощо.

Попри урізноманітнення форм безпосередньої живої комунікації, основною і найпоширенішою залишалися наукові конференції, які часто інтегрували інші різновиди обміну думок: «круглі столи», семінари, прес-конференції тощо. Створення ділової атмосфери підносило їхню роль як майданчиків наукового дискурсу. Порівняно з радянським періодом, змінювалася тематична спрямованість таких заходів: поряд із науково-практичними, орієнтованими на вивчення педагогічного досвіду і практики організації навчально-виховного процесу, зростала кількість науково-теоретичних, де обговорювалися питання історії, теорії, методології педагогічної науки, зокрема життя і творчої спадщини педагогів [2].

Поряд із всеукраїнським, регіональними, обласними, найдинамічніше зростала питома вага міжнародних конференцій, що сприяло розвитку зарубіжних зв'язків. Посилювалася їхня профільна (за галузями педагогіки) та міждисциплінарна спрямованість, зокрема чимало заходів присвячувалося діячам різних сфер суспільного життя, що стимулювало їхнє вивчення як педагогічних персоналій. Поширення електронних засобів комунікації зумовило урізноманітнення форм і способів їхнього проведення у форматі відео-, он-лайн-, інтернет-конференцій, вебінарів тощо.

Це мало неоднозначні наслідки. З одного боку, динамічно зростала чисельність науково-педагогічних конференцій в Україні: у 1990–1999 рр. їх відбулося близько 80, в 2000–2007 рр. – 164, а на 2018–2019 рр. було заплановано близько 1300 таких заходів. Посилення ролі цього засобу наукової комунікації сприяло популяризації педагогічних ідей і обміну досвідом, зміцнювало зв'язки між науковими і освітніми закладами, вченими-теоретиками і освітянами-практиками. З іншого боку, зменшувалася кількість як заявлених, так і безпосередніх учасників конференцій, зростав формалізм у їхньому проведенні. На такому тлі відбувалася інтеграція української у світову систему науково-педагогічної комунікації.

Висновок. Означені процеси та явища акумулювалися в основних тенденціях розвитку педагогічної біографістики, які конкретизуються при з'ясуванні її джерелознавчого, історіографічного, інших компонентів.

Література

1. Адаменко О.В. *Методологічні засади аналізу історії розвитку педагогічної науки// Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія/ за заг. ред. В.С. Курила, Є.М. Хрикова. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2003. С.127-153.*
2. Вильсон А. *Биография как история. Москва: Наука, 1970. 167 с.*
3. Дічек Н.П. *Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки. Шлях освіти. 2001. № 4. С.15-19.*
4. Дічек Н.П. *Джерело освітньої думки: до 90-річчя Інституту педагогіки НАН України (ретроспективний нарис). Український педагогічний журнал. 2016. № 3. С.7-30.*
5. Сухомлинська О.В. *Концептуальні засади розвитку історико-педагогічної науки в Україні. Шлях освіти, 1999. № 1. С.41-45.*

6. Сухомлинська О.В. *Методологія дослідження історико-педагогічних реалій другої половини ХХ століття. Шлях освіти, 2007. № 4. С.6 – 12.*

References

1. Adamenko O.V. *Metodolohichni zasady analizu istorii rozvytku pedahohichnoi nauky// Metodolohichni zasady pedahohichnoho doslidzhennia: monohrafiia/ za zah. red. V.S. Kuryla, Ye.M. Kurykova. Luhansk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», 2003. S. 127-153.*

2. Vylson A. *Byohrafiya kak ystoriya. Moskva: Nauka, 1970. 167 s.*

3. Dichek N.P. *Biohrafichniy metod yak instrument doslidzhennia vitchyznanoi istorii pedahohiky. Shliakh osvity. 2001. № 4. S. 15-19.*

4. Dichek N.P. *Dzhereło osvitoi dumky: do 90-ricchcia Instytutu pedahohiky NAFN Ukrainy (retrospektyvnyi narys). Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal. 2016. № 3. S. 7- 30.*

5. Sukhomlynska O.V. *Kontseptualni zasady rozvytku istoriko-pedahohichnoi nauky v Ukraini. Shliakh osvity, 1999. № 1. S. 41-45.*

6. Sukhomlynska O.V. *Metodolohiia doslidzhennia istoriko-pedahohichnykh realii druhoi polovyny XIX stolittia. Shliakh osvity, 2007. № 4. S. 6 – 12.*

Rozman I.I.,

*Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor Department of philological disciplines and social communications,
rozmanii@ukr.net*

Ukraine, Mukachevo

BOOSTING AND MEANS OF POPULARIZATION OF PUBLIC ACADEMIC PUPILS OF UKRAINE

The article deals with the main forms of popularization of pedagogical achievements of scientists and researchers of pedagogy. Focused attention is paid to the significance of memorial museums, manor museums, museum rooms to study their experiences. It is emphasized on the importance of editions of educational and pedagogical periodicals, arrangement of scientific conferences, seminars, round tables, webinars.

Key words: acquisition, study, research, introduction, pedagogical personalities.

УДК 001(063):378,4 (Укр)

Сергієнко Н.О.,

*ст. викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету Радіоелектроніки,
natalia.serhienko@nure.ua*

Україна, м. Харків

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядається досвід використання рольових ігор при викладанні дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» для студентів вищих навчальних закладів. Визначено застосування рольових ігор у різних галузях і сферах людської поведінки і практики. Наведені теоретичні та практичні приклади застосування рольових ігор на заняттях англійської мови. Проаналізовано стан проблеми на практиці та визначено сутність і місце пізнавальної активності при підготовці фахівців при вивченні іноземної мови; виявлені фактори і умови формування пізнавальної активності з використанням ігрових технологій при вивченні іноземної мови та обґрунтовано технологію проведення ділових ігор при виробленні іншомовної професійно-комунікативної компетентності у студентів. Запропоновано рекомендації викладачам іноземної мови в вузах.

Ключові слова: *рольова гра, пізнавальна активність, ігрові технології, професійно-комунікативна компетентність, методичні рекомендації.*

Постановка проблеми. Нові умови розвитку українського суспільства визначають необхідність якісного оновлення системи освіти в цілому і вищої освіти зокрема. «Перед вищою освітою стоїть завдання підготуватися до гідного виконання своєї місії в мінливому світі і задовольнити потреби і потреби суспільства XXI ст., де провідну роль гратимуть знання, інформація і освіта» [4, с.3-10]. З розвитком технічного прогресу все більшу кількість різних видів діяльності вимагає високої кваліфікації. На перший план висувається завдання оптимізації професійної підготовки майбутнього фахівця. В даний час ні одна ланка освіти не може розглядатися як кінцева, так як через якийсь час може знадобитися додаткова підготовка вже досвідченого фахівця, і йому самому доведеться адаптувати отриману теоретичну базу під мінливі умови сучасного світу, удосконалювати свої навички і набувати додаткові знання, щоб його професія не відступала від досягнень науково-технічного прогресу.

Сучасна світова спільнота ставить перед усіма типами навчальних закладів завдання підготовки кваліфікованих спеціалістів, які володіють певною категорією знань, що будуть спрямовані на благо власної країни. Оволодіння, як мінімум, однією іноземною мовою у наш час стає невід'ємною вимогою до професійної компетенції спеціаліста. Розширення і якісна зміна характеру міжнародних зв'язків, інтернаціоналізація усіх сфер політичного та економічного життя країни робить іноземні мови реально вжитими.

Сучасна ситуація в професійній освіті характеризується наявністю протиріччя між темпами інноваційних процесів, які відбуваються в системі суспільних відносин і темпами подолання сформованих педагогічних традицій, які виходять з уявлення про навчальні процеси, як об'єкт цілеспрямованого педагогічного впливу. Такий підхід не може забезпечити у студента природних і цілісних уявлень про сферу соціальної і професійної самореалізації, про свободу і доцільності дій. Навпаки, особистісна спрямова-

ність освіти пов'язана зі створенням необхідних умов для розкриття і формування індивідуальності студента, його творчих здібностей, його громадянських якостей як суб'єкта в сфері самостійної, соціальної, професійної та пізнавальної активності. На даний час відбувається поступовий перехід до концепції особистісно-орієнтованої освіти.

Головний сенс реформування освіти в Україні складає його гуманістичну орієнтацію, втілює в цю соціальну сферу принцип самонавчання. Дана парадигма освіти стає загально визнаною в нашій країні, але реальне її втілення в життя наштовхується на певні труднощі, так як у нас «ще сильні традиції декларативного, лозунгового, а також і спекулятивного гуманізму, та й перехід до реального, щирого гуманізму виявляється досить непростим навіть в теорії, не кажучи вже про практику, де ще діють наслідки соціально-орієнтованого авторитарного виховання і жорстко регламентованого навчання [1, с.11].

Тому **актуальність теми статті** обумовлена необхідністю підвищення якості навчання і його результатів у зв'язку з новими соціально-економічними відносинами, які встановлюються в країні, сучасним соціальним замовленням на підготовку студентів. Перед вищою освітою стоїть завдання підготовки активно-творчої, з широким науковим кругозором, професійно-компетентну особистість, здатного ефективно вирішувати складні професійні завдання на сучасному етапі. Тому потрібно переглянути зміст освіти, внести нові освітні стандарти, збільшити обсяг навчального матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Сучасний фахівець не може повноцінно працювати без сформованої комунікативної іншомовної компетентності. В сучасних умовах гарне знання іноземної мови забезпечує випускникам вищих навчальних закладів велику професійну потребу, полегшує пошук роботи і сприяє подальшому професійному зростанню. У той же час випускники вищих навчальних закладів не завжди в достатній мірі володіють іноземною мовою та зазнають труднощі у застосуванні її

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>